

En Güzel Olanla...

Ŗeyh Ebu Katade el-Filistini

17 Oca, 2019

<https://ilimvecihat.com>

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا

Kullarıma, sözün en güzel olanını söylemelerini söyle. Çünkü şeytan aralarını açıp bozmaktadır. Şüphesiz şeytan insanın açıkça bir düşmanıdır. (İsra:53)

Hamd âlemlerin rabbi olan Allah’adır. Salat ve selam, emin olan peygamberi, ailesi ve tüm ashabı üzerine olsun.

Her ikisi de kendisiyle başlanılmaya layıktır:

Kelimelerin değeri, güzelliğindedir. Güzelliği ise, şeytanı ve giriş yollarını kesmesindedir. Bu ayetin başlangıcını düşünen bir kimse, bu kelamın çıkış kaynağını da bilecektir. Güzel söz, sahibi için bir şereftir. Onunla başkalarının sahip olamadıklarına sahip olur. Onunla zenginleşir ve onunla hak sahibi olur. Bu, nefsinin parlaklığına ve kadrinin yüceliğine delalet ederken nasıl böyle olmaz. Çünkü söz, nefiste olanın açığa vurulması, bulunduğu durumun dışa aksetmesidir. Kelimelerin çirkinliği, madenin ve çıkışının da çirkinliğindendir. Güzelliği ise, alınış yerinin ve kaynağının güzelliğindendir. Sözlerin kaynağı dil değildir, sözlerin sahibi de dil değildir. Kelimeler ondan türemezler. Onun çıkış yeri, nefis ve kalptir. Bunların sahibi nefis ve kalptir. Onlardan bina edilir ve o yerden yükselirler. Bir şey için bina edilmesi, o şey hakkında bir delil ve açıklama olacaktır. Kelamın güzelliği, sahibinin nefsi için güzeldir. Kelamın değeri, söyleyenin konumunun şerefidir. Güzel söz sahibi, hedefine ulaşmaya daha muktedir, günlerin havadislerini, kaderin yeniliklerini çözüme kavuşturmada diğerlerinden daha bilinçlidir. İnsanlar ancak insanlıklarının adresi olan bu kelamın infiali ve karşılanırlar. Onu dinlerler ve nefisleri coşar ya da tembelleşir, cömertleşir ya da cimrileşir, atılganlaşır ya da korkaklaşır. Onunla boyanır ve onun tarzıyla gidip gelirler. Güzel kelam sahibi, insanların nefislerinin ve iradelerinin de sahibidir. Onunla, şeytanın ve hevanın yollarını keser, kalplerine ve nefislerine çıkan menfezleri iptal eder. Hatta şöyle denilmiştir: *“Lisan olmadan insan, ancak ihmal edilmiş bir hayvan ya da görüntü için asılmış bir resim gibidir.”*

Kullarıma, sözün en güzel olanını söylemelerini söyle.

Yüce Allah’ın kullarına öğrettiği bir takım emirler ve bunlarla birlikte onun şanını yüceltme ve ilahi emrin hasımlarının durumunu açıklama sadedinde, sevgiye delalet eden, şefkat ve rahmet dolu bu girişle başlayan ilahi emir gelmiştir: **“Kullarıma söyle.”** Yüce rabbın kelamında geçen “Qul/de ki” kelimesini düşünen bir kimse, bunun uyarı ve tekrar maksadıyla geldiğini bilecektir. Yani hatırlatma ardına hatırlatma, öğüt üzerine öğüt. Aksi halde

burada aracının (*sevgili peygamberimizin*) zikrolunmasının anlamı nedir? Öğüt alarak Kuran okuyan bir kimse, konuşanı ve onu tebliğ için gelen aracıyı bilir. Ancak durum, öncelikle aracının şerefine uyarıda bulunan teşrif, sonra bir yönden insanların ona olan ihtiyacından diğer yönden bunu çabuk yitirmelerinden tekrarın art arda gelmesidir. De ki, ey Muhammed, “Kullarıma” Konum şeref ve değer yeri olunca, konu yücelme konusu olunca, bu hitap onlara gelmiştir. Zira onlar hatırlatılmaya daha layık ve daha ehildirler.

Sözün en güzel olanını söylesinler.

Husn, güzellik ve tamlıktır. Hasen kelimesi ancak bu ikisinin bulunduğu yerlerde kullanılır. Bunların tamamlanmasıyla, nefis sahibine meyleder, onunla rahatlar ve ona kavuşmakla sevinir. Güzellik yaratılışta ve ahlakta olduğu gibi aynı şekilde sözde de olur. Burada güzel söz emredilmektedir. Sözün güzel olabilmesi, sadece manaların dizilmesi değil fazilet ve çirkinliklerden ve kötülüklerden kaçınma ile olabilir. O zaman söz muhatabın nefisine sirayet eder, maksat gerçekleşir, şeytanın yolları ve menfezleri kesilir.

Denildiği gibi, ‘güzel söz hediyedir.’ Hikmetle sarılmış bir kelimeyi din kardeşine ulaştırman ne güzel bir hediyedir. Bu ayette, Allah’a kulluk ile güzel söz arasında uyum çok açık ve seçiktir. Çünkü kulun ahlakı, çelişkili vadilerde parçalanmaz. Allah ile olan güzel muamele, mahlûkatı ile olan kötü muameleyle birlikte olamaz. *“İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah’a şükredemez.”*

Uyarıda bulunulması uygun olan konulardan birisi de, Resulullah’ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Medine’ye ilk ayak bastığında söylediği yüce kelimeleridir. Bunlar, Müslüman toplumun temellerini ifade eden kelimelerdir. Hazrec oğullarının müttefiki olan Yahudi Abdullah b. Selam anlatıyor. Buhari’de geçtiği üzere bu sahabe cennetle müjdelenenler arasındadır. Şöyle der: “Resulullah Medine’ye gelince, insanlar onu karşılamaya çıktılar. İnsanlar gözlerini dikip onu gözlemliyorlardı. Şöyle dediler: “Resulullah geldi.” Bende çıkanlarla birlikte çıktım. Onun yüzünü görünce, onun yüzünün bir yalancı yüzü olmadığını bildim. Ondan ilk duyduğum şu sözleriydi: *“Ey insanlar! Selamı yayın, yemek yedin, akrabalarınızı ziyaret edin, insanlar uyurken namaz kılın, selametle cennete girin.”*

Allah seni gözetsin, Allah ile güzel muameleyi Müslüman kardeşlerinden oluşan insanlarla muameleye riyeti nasıl bir arada toplamıştır.

Bunu düşünen bir kimse, bu dinin yüceliğini, nefsi ve insanlığı kuşatıcılığını bilir. Aksi halde hangi din, kulluğun ancak kişinin kelimelerini güzel seçmesi,

dilini düzeltmesi ve mantığını geliştirmesi ile tamamlayan bir dinden daha büyük olabilir? Tabilerinden yalnızca güzellik isteyen bu şeyden daha hayırlı ne olabilir? Hatta onları güzel olana çekmesi, yalnızca faziletin tamamlanması için değil, aynı şekilde üstünlüğünde oluşması için.

Bu dinin ehlinden olan insanlar, gerçekten bu dinin ehli olanların üzerinde bulundukları durumu terk etmiş ve uzaklaşmışlardır. İşte annemiz Aişe'nin (*radiyallahu anha*) Arap şiirleri hakkındaki bilgisini, onun yaşantısını bilen hiç kimse görmezden gelemaz. İbn Abbas'ın öğrencilerinden olan şiir talebelerinin durumu da böyledir. Hadis ricallerinin şiir ve düz ibarelerde kullandıkları güzel kelimelerle dillerinin hoşluğuna itina göstermeleri de böyledir. Çağdaşı olan Cahiz, imam Şafii'ye lügat ehline yaptığı övgülerde bulunmaktadır. Esmâ şöyle der: *"Huzellilerin şiirini Mekke'de Muhammed b. İdris adında bir gençten aldım."* Tüm bunlar, güzel anlayış, kuvvetli kavrayış, derin idrakleriyle birleşen ilimlerini, sunumlarına ve üsluplarına daha bir güzellik katmıştır.

Birinci ayetin maksadı, sözün güzelliğine uyarıda bulunmaktır. Bu, konuşma ve münazaraların tüm konularında Kurani bir çağrıdır. Allahu teâlâ'nın şu buyruğunda olduğu gibi: **"Onlarla en güzel şekilde mücadele et."**¹ Yine ret ve itirazda da durum aynıdır. Allahu teâlâ'nın şu buyruğunda olduğu gibi: **"En güzel olanla def et."** Çünkü güzellik her konuda istenilmektedir.

Çünkü şeytan aralarını açıp bozmaktadır.

Yenilenen ve tekrarlanan bu çatışma, belirli bir sınır ve zamanda durmaz. Bilakis bu, her yolda durma ve her nefiste imtihandır. Bu, Allah'a kulluk ile (*Kullarım*) şeytan arasında çatışmadır.

Hatta bu türden konumlar bile, savaş, imtihan ve yerme yeridir. Bu durum Allahu teâlâ'nın **"aralarını açıp bozmaktadır"** buyruğunda açıktır. Ayette geçen يَنْزِعُ kelimesi 'batırma ve yaralama' anlamındadır. Nasıl bir tehlike içerisinde yaratıldığını, senden ve seninle ne murat edildiğini bilmen için buna dikkat etmelisin.

Ayet, çirkin ve rezil kelimelerin şeytanın silahlarından birisi olduğuna delalet etmektedir. Bu, müminlere karşı savaşında kullandığı bineklerinden birisidir. Bu, işini yapmak için kardeşler arasına girme kapılarından birisidir. Böylece o yere yerleşir, ikamet eder ve necis olan meyvelerini yetiştirir. Kişi kardeşine güzel olmayan bir şey söylediğinde, o zaman şeytan gelir ve işini yapar. Şeytan düşmandır. Kendisini vurup yok etmesi için düşmanını silahlandıran adam ne kötü bir adamdır. Aksine ona düşmanlık edip onunla savaşması gerekir. Şeytanı daraltan ve işlerini boşa çıkartan en büyük şey, müminler

arasındaki güzel kardeşliktir. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur: “Şeytan, namaz kılanların kendisine ibadet etmelerinden ümidini kesmiştir. Lakin aralarında sürtüşme çıkarmaya devam edecektir.”

Şeytanın istekleri arasında şirkten sonraki mertebeyi bir düşün; bu, Müslümanlar arasında düşmanlık çıkarmak, aralarını bozmak, aralarındaki birleştirici olan kardeşlik ve sevgi bağlarını koparmaktır.

Nefis ve heva, masiyetlerde şeytanla birlikte olunca, güzel kelime nefse çok ağır gelir olmuştur. Çünkü bu, tevazuya, boyun eğmeye ve kişinin egolarını terkine ihtiyaç duymaktadır. Nefis, başkalarına karşı zafer elde etmeyi yeğleyip arzular. Güzel kelime de ise, boyun eğme, nefsin zafer ve galibiyet isteklerinin kırılmasıyla, nefsin ve hevanın egolarının kesilmesi kaçınılmazdır.

Ayette, güzel kelimenin kardeşler arasındaki hayrın anahtarı oluşunun delili bulunmaktadır. Kalpler bununla bir araya gelip bununla ülfet kurar. Şeytanın muradının kesilmesi için, buna çabalanması ve bunu elde etmek için gayret gösterilmesi gerekir.

Daha önce geçtiği üzere rabbimizin burada yaralama anlamına gelen nezğ kelimesini kullanması, kötü kelimenin, kardeşler arasında ve Müslümanlara karşı savaşında İblis’in aracı olduğuna uyarı bulunmaktadır.

Şüphesiz şeytan insanın açıkça bir düşmanıdır.

Bu, Allahu teâlâ’nın kullarını irşad ettiği emrin illetidir. Bu, kişinin ve insanın, hakiki bir mahlûk olan şeytanla sürekli ve tam bir düşmanlık halinde olduğudur. Şeytan, “Şatata” kökünden gelir ki, buda ‘Allah’ın rahmetinden, hidayetinden ve tevfikinden uzaklaştırılmış’ anlamındadır.

Şeytanın hasmına dayattığı bu düşmanlığın nedeni insanın ta kendisidir.

Kuran’ın bu bölümüne dikkatli bakıldığında, düşmanlığın insan türüne karşı olduğu görülecektir. Oysaki ayetin hitabı, sadece Allahu teâlâ’ya kulluk edenlere idi. Burada insan türünün yaşantısına, hasımlarının ve arkadaşlarının alanına dikkat etmesi gerektiğine dair bir teşvik bulunmaktadır. Şeytan insanın düşmanıdır, insan bunu düşünür, her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olanın haberini tasdik ederse, onun düşmanlığı çok açıktır.

Allahu teâlâ’nın bize emrettiği, bizi ona teşvik ettiği ve ehemmiyetine dair bize uyarıda bulunduğu güzel hitabın önemine ve en güzelini aramaya çabalama konusuna geri dönecek olursak;

Bununla ilgili olarak marifet ehli şunları söylerler: Cahil, günahkâr, kötü ve rezillerin ehline öğütte de peygamberimize uyulması bir vaciptir. Kim katılık ve kibirle öğütte bulunursa, hata etmiş, yolunu aşmış, birçok işlerinde azgınlaşması, arsızlaşması ve vaize karşı nefret beslemesi hususunda öğüt verilen kimseyi kışkırtmıştır. Bu öğüdüyle, iyi değil kötü bir iş yapmıştır. Müjdeleme, tebessüm, yumuşaklık, bir görüş belirtircesine, öğüt verilenin dışında bir şeyden söz ederek hakkında öğüt verilen konunun kötü gösterilmesiyle öğüt veren bir kimse; öğüdünde daha etkili ve daha başarılı olacaktır. Eğer kabul etmezse tek başına iken öğüt verme ve utandırma yoluna geçer. Eğer bunu da kabul etmezse, öğüt verilen şeyden ötürü utanacağı birisinin yanında öğüt verir. Bu, Allahu teâlâ'nın 'yumuşak söz' emriyle öğrettiği edebidir. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) öğüdünü doğrudan söylemez bilakis şöyle derdi: *"Falanca topluluklara ne oluyor da şöyle yapıyorlar!"* peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) yumuşaklığa övgüde bulunmuş, kolaylaştırmayı emretmiş ve nefret ettirmeyi yasaklamıştır. O, usandırma korkusu ile öğüdünü başka yerlere çekerek. Allahu teâlâ şöyle buyurur: ***"Eğer sert ve katı kalpli olsaydın, etrafından dağılırlardı."***

İşte böyle sevgili kardeşim, kardeşine göndereceğin elçin, Allah'ın onunla kalplerinizi bir araya getireceği güzel söz olsun. Şeytanın elçilerine ve bineklerine karşı dikkatli ol, bu şeytanın kardeşler arasını bozmadaki silahıdır.

Muvaffakiyet Allah'tandır.

Tercüme: Muhammed Atta

[1-](#) Nahl, 125